

VRIJE STEM, De, Belgisch orgaan voor de provincie Antwerpen (1915-1918).

Onder de leuze “Noch Vlaming, noch Waal maar Belg” en “Eeuwig trouw aan het Vorstenhuis” verscheen in 1915 (geen verdere datum) het eerste nummer van dit illegale blad, dat fel anti-Duits was. Het laatste nummer verscheen, als nr. 94 van de 4de jaargang, op 19 december 1918. Na de bevrijding in november 1918 werd bekendgemaakt dat het blad bij drukkerij **Jozef Buerbaum** te Antwerpen gedrukt was en dat voor de verspreiding **L. Riflaert** en **E.G. Lava** verantwoordelijk waren. *De Vrije Stem* gaf achtergrondinformatie, omdat de Nederlandstalige pers onder Duitse invloed stond. Het activisme werd scherp veroordeeld: “Judas Borms en zijn Judaskliek”. Goede Vlamingen waren mannen als **Paul Fredericq**. De Vlaamse zaak moest ondergeschikt zijn aan de strijd voor de bevrijding van België. Daarom nam men de protestbrief van vooraanstaande Vlamingen op tegen de vernederlandsing van de Gentse universiteit in 1916 (**von Bissing Universiteit**).

PIETER VAN HEES*